

**Чорноморський національний університет
імені Петра Могили
МЕДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра гігієни, соціальної медицини та
громадського здоров'я**

Тема лекції:

- Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна. Контроль стану пораненого**
- Сортування у випадку масових санітарних втрат. Медична евакуація**

План лекції:

- ❑ Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна
  - ❑ Визначення терміну «Домедична допомога» та правові засади її провадження
  - ❑ Контроль стану пораненого
  - ❑ Сортування у випадку масових санітарних втрат
Медична евакуація
  - ❑ Первинний та вторинний огляд
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- В Україні та у світі загалом не проходить і дня без чергової аварії, стихійного лиха, соціального конфлікту або кримінальної події, які викликають загибель людей і завдають величезного матеріального збитку.
  - Зараз, коли в будь-яку хвилину може гостро постати питання рятування життя, особливо актуальним є вміння надавати домедичну допомогу.
  - Основне завдання домедичної допомоги в разі нещасного випадку - зберегти життя постраждалого до прибуття рятувальників та екстреної медичної допомоги (ЕМД) та ефективно використати будь-який шанс для його порятунку.
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- У повсякденному житті може виникнути ситуація, коли поряд з особою, яка перебуває в невідкладному стані, немає нікого, хто б володів навичками надання домедичної допомоги.
  - Тому в умовах збільшення проявів терористичних актів на перше місце постає питання: як навчити кожного пересічного громадянина правильно надавати допомогу людині, яка перебуває в невідкладному стані?
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- Законом України «Про екстрену медичну допомогу» на багатьох фахівців покладено обов'язок надання домедичної допомоги, тобто невідкладних дій і заходів, спрямованих на порятунок і збереження життя людини, яка перебуває в критичному стані, та мінімізацію можливих негативних наслідків цього стану для її здоров'я в подальшому.
  - Така допомога надається на місці рятувальниками аварійно-рятувальних служб, поліцейськими, фармацевтичними працівниками, провідниками пасажирських вагонів, бортпровідниками та іншими особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти знаннями, уміннями та навичками надання домедичної допомоги
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- Життя людини є недоторканною цінністю, яку має захищати й оберігати кожна цивілізована держава.
  - У ст. 27 Основного Закону України закріплено невід'ємне право кожної людини на життя: «Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя та здоров'я інших людей від протиправних посягань».
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- Права людини у сфері медичної діяльності - це передбачені міжнародними і внутрішньодержавними нормативно-правовими актами положення, що гарантують людині охорону здоров'я і надання медичної допомоги при виникненні захворювання
  - Серед міжнародно-правових документів, що містять положення, присвячені правам громадян у сфері медичної діяльності, необхідно виділити Загальну декларацію прав людини (прийняту на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюцією 217 А (III) 10 грудня 1948 р.)
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- Ст. 25 яка проголошує, що кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд і необхідне соціальне обслуговування, що необхідне для підтримки здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення на випадок безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, настання старості або іншого випадку втрати коштів для існування від незалежних від неї обставин
  - Материнство і дитинство надають право на особливе піклування і допомогу. Усі діти, що народилися у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- Права людини в галузі охорони здоров'я в Україні захищені цілою низкою ратифікованих міжнародних документів, такими як:
  - Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права
  - Конвенція про права інвалідів
  - Конвенція про права дитини
  - Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
  - Європейська соціальна Хартія.
-

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- Національне законодавство базується:
  - Передусім на Конституції України
  - Законах України, серед яких провідну роль відіграє Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
  - Постановах Кабінету Міністрів України
-

□ Відомчих нормативно-правових актів

Домедична допомога у екстремальних умовах як академічна дисципліна

- Дотримання цих вимог передбачає врахування положення, викладеного в ст. 49 Конституції України, що дає право кожному на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування:
  - «Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм»
-

Визначення терміну «домедична допомога» та правові засади її провадження

-
- В актах законодавства про охорону здоров'я в Україні визначено такі поняття:
  - *здоров'я* – стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад;
  - *заклад охорони здоров'я* – юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, основним завданням яких є забезпечення медичного обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників;
-

Визначення терміну «домедична допомога» та правові засади її провадження

- *медична допомога* – діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями та патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами;
-

Визначення терміну «домедична допомога» та правові засади її провадження

- *невідкладний стан людини* – раптове погіршення фізичного або психічного здоров'я, яке становить пряму та невідворотну загрозу життю та здоров'ю особи або оточуючих і виникає внаслідок хвороби, травми, отруєння або інших внутрішніх чи зовнішніх причин;
  - *охорона здоров'я* – система заходів, які здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, медичними та фармацевтичними працівниками і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини за умов максимальної біологічно можливої індивідуальної тривалості її життя
-

Визначення терміну «домедична допомога» та правові засади її провадження

-
- *домедична допомога* – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини в невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває в невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії і заходи.
-

Визначення терміну «домедична допомога» та правові засади її провадження

- У ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» зазначено, що:
- «Особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині в невідкладному стані, є: рятувальники аварійно-рятувальних служб, працівники державної пожежної охорони, поліцейські, фармацевтичні працівники, провідники пасажирських вагонів, бортпровідники та інші особи, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги.
- Порядок підготовки та підвищення кваліфікації з надання домедичної допомоги осіб, які зобов'язані її надавати, визначається Кабінетом Міністрів України»
- Особи, винні в порушенні положень цього Закону, несуть дисциплінарну, адміністративну, кримінальну або цивільно-правову відповідальність

Контроль стану пораненого

- ❑ **ПЛАН ПЕРВИННОГО ОГЛЯДУ ПОРАНЕНОГО ТА НЕВІДКЛАДНИХ МЕДИЧНИХ ЗАХОДІВ.**
  - ❑ **Первинний огляд постраждалого**, а разом з цим і оцінка важкості його стану, базується на об'єктивному встановленні зовнішніх ушкоджень та фактичному стані серцево-судинної, дихальної, центральної та периферичної нервової систем, можливості ушкодження внутрішніх органів та внутрішньої кровотечі.
  - ❑ Первинний огляд одного постраждалого рятувальник змушений здійснити протягом 40 секунд.
  - ❑ При цьому доцільна така послідовність огляду, в ході якої здійснюються і невідкладні медичні заходи по рятуванню життя пацієнта:
-

Контроль стану пораненого

- **1.1. Зупинка критичної кровотечі.** Визначення цілісності кровоносних судин та одночасна зупинка зовнішньої кровотечі, в першу чергу, артеріальної (накладення джгута або стискаюча пов'язка); Першочерговість цього заходу визначається небезпекою для життя постраждалого внаслідок критичної кровотечі (1-3 хвилини)
  - **1.2. Відновлення прохідності дихальних шляхів.** Ревізія порожнини рота та верхніх дихальних шляхів з одночасним видаленням сторонніх тіл та відновленням функції зовнішнього дихання за допомогою повітревду. Першочерговість цього заходу визначається небезпекою для життя постраждалого внаслідок порушення дихання
  - **1.3. Оцінка стану серцево-судинної системи** шляхом підрахунку пульсу. Відсутність пульсації променевих артерій свідчить про зниження АТ нижче 80 мм рт. ст., що побічно може вказувати на внутрішню кровотечу та шок і орієнтує медперсонал на проведення відповідних заходів медичної допомоги
-

Контроль стану пораненого

- **1.4. Встановлення мовного контакту з постраждалим з одночасною з оглядом голови та оцінкою стану органів відчуття:** Визначення цілісності кісток черепа, огляд органів зору, слуху, шкірної та больової чутливості, суглобово-м'язового відчуття. На ступінь тяжкості вказує відповідна реакція очей: обстежуваний розплющує очі на звернену до нього мову, реагує на больові подразнення або взагалі не реагує на зовнішні дії.
  - **1.5. Визначення цілісності грудної клітини, живота та попереку.** Наявність у тілі ран, чужорідних тіл, переломів, зовнішньої кровотечі з рани, шкіряних гематом, емфіземи підшкірної клітковини, ознаки пневмотораксу, напруженість м'яз живота та спини. Ознаки внутрішньочеревної кровотечі.
-

Контроль стану пораненого

- **1.5. Визначення цілісності кісток тазу і органів промежини.** Наявність на тілі ран, чужорідних тіл, переломів кісток, зовнішньої кровотечі з рани, шкіряних гематом, напруженість м'яз, виділення з прямої кишки і сечоводу. Ознаки внутрішньої кровотечі.
  - **1.7. Визначення цілісності кісток кінцівок та інших ушкоджень кінцівок.** Визначення активних та пасивних рухів кінцівок. Наявність у тілі ран, чужорідних тіл, переломів, зовнішньої кровотечі з рани, шкіряних гематом, напруженість м'яз. Ознаки внутрішньої кровотечі.
  - **1.8. Визначення можливості евакуації пораненого** за його станом та наявності таких зовнішніх умов.
-

Контроль стану пораненого

Контроль стану пораненого

- Алгоритм КОЛЕСО означає первинну перевірку пораненого за наступними параметрами і є аббревіатурою з наступним розшифруванням:
  - К – кровотеча
  - О – огляд дихальних шляхів
  - Л – стан легень
  - Е – ефективність дихання
  - С – робота серця
  - О – огляд тіла й оцінка свідомості.
-

Контроль стану пораненого

- Взагалі, абревіатура алгоритму, як надавати допомогу, в якій послідовності і що робити – у всіх країнах НАТО використовується у вигляді англійських літер алфавіту CABCD E і використовується уже протягом багатьох років як у військовій медицині, так і у цивільній медицині
  - Англомовним людям їх, звісно, легше запам'ятати, а українці, на жаль, ще не всі з англійською на "ти". Більшість бійців не англомовні, а якщо й знають англійську, то в критичних ситуаціях все одно їм важко зорієнтуватись – вилітають англійські слова з голови
-

МІСТ рапорт

Механізм поранення:

_____ час: _____

Інформація про поранення:

Статус пораненого:

Дихальні шляхи: ВІДКРИТІ   ЗАКРИТІ

Дихання: _____ за хвилину   Пульс: _____ за хвилину

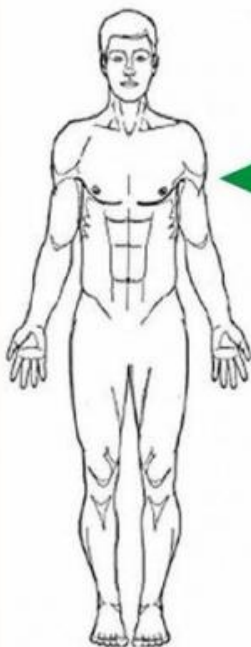
У свідомості	Реагує на голос	Реагує на біль	Не реагує ні на що
--------------	-----------------	----------------	--------------------

Терапія проведена пораненому:

_____ час: _____

_____ час: _____

_____ час: _____

Контроль стану пораненого

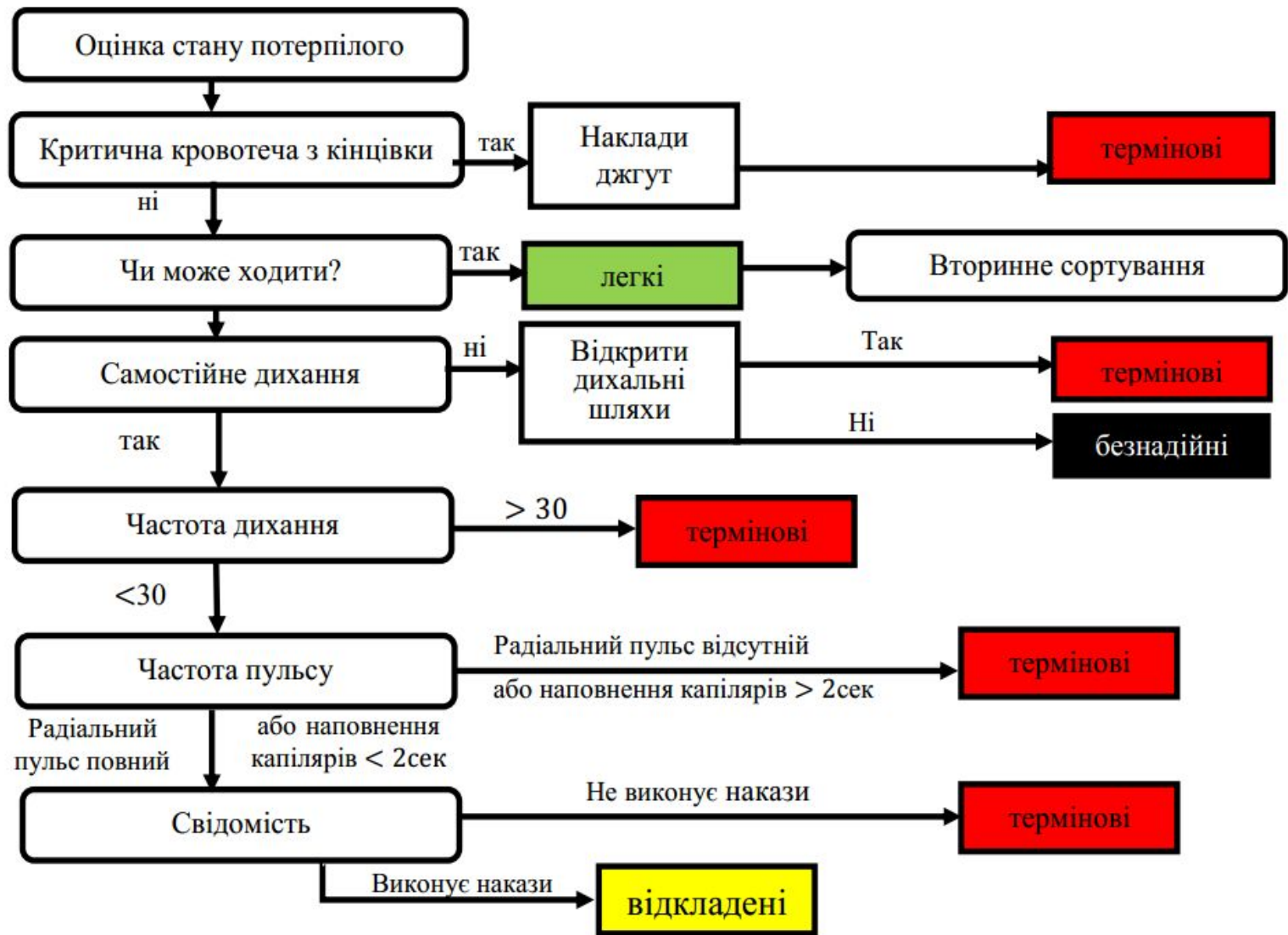

- Що стосується рапорту МІСТ-рапорту, то це карточка для заповнення основних показників стану
  - потерпілого, які потрібно записати при пораненні до того, як він потрапить у руки лікарям.
  - В країнах НАТО цей протокол також використовується давно під аббревіатурою MIST-report. В даному випадку нам вдалося перекласти розшифровку, не змінюючи аббревіатури – МІСТ. Розшифровується воно, як:
    - М – механізм поранення
    - І – інформація про поранення
    - С – статус пораненого
    - Т – терапія проведена пораненому
  - **Така карточка має бути у кожного бійця і носитись у військовому квитку, або в індивідуальній аптечці**
-

Сортування

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ СОРТУВАННЯ

Література:

- Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. ; за заг. ред.д. н. держ. упр., професора П. Б. Волянського та д. мед. н., професора С. О. Гур'єва. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 224 с.ISBN 978-966-992-040-9
  - Рекомендации по проведению реанимационных мероприятий Европейского совета по реанимации (пересмотр 2015 г.) 3- е издание, переработанное и дополненное
  - ПЕРВИННИЙ ОГЛЯД ПОРАНЕНОГО ТА НЕВІДКЛАДНІ МЕДИЧНІ ЗАХОДИ
Методичні рекомендації під керівництвом: John Quinn - Medical Consultant, USA
Рушковський Олександр - лікар інструктор програми "МЕДСАНБАТ", Україна 2015
  - «ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ ТА МЕДИЧНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ» : Навчальний посібник. Волянського П.Б. та Гринзовського А.М.) / Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін.]. – Київ : ІДУЦЗ, 2018. – 216 с.
  - Екстрена та невідкладна медична допомога : навчальний посібник / Бодулев О. Ю., Дикий О. М., Могильник А. І. та ін. ; заг. ред.: Шкурупія Д. А. – 2-ге вид. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 240 с.
-